

Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus

Kertomusosa vuosilta 2021-2024

Kuva Mervi Suutarinen - Volokinpölkku

Sisällys

Johdanto.....	3
Vastuutahot ja organisointi.....	5
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.....	7
Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit	9
Vuosiaiheet hyvinvointityölle	11
Hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024.....	12
Arviointia vuosista 2021-2024.....	32

Johdanto

Vuoden 2023 alusta voimaan tullut hyvinvointialueuudistus muutti myös kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkokonaisuutta. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueella. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä säädetään, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan lakisääteisiä tehtäviä ovat esimerkiksi perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäminen, kirjaston, kulttuuritoimen ja kansalaisopiston palvelujen tarjoaminen, kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen ja kunnan toimintojen ja katuverkoston turvallisuudesta ja saavutettavuudesta huolehtiminen.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinololoja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Edellinen Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosille 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty valtuuston päätöksellä 19.09.2022 § 33. Edellinen Sonkajärven kunnan hyvinvointisuunnitelma on alkanut vuodesta 2022 vuoden 2021 sijaan, koska koronapandemian ja kunnallisvaalien siirtymisen vuoksi uusien luottamushenkilöiden vaihtuminen viivästyi ja toimintakausi jäi lyhyeksi vuonna 2021. Tämän vuoksi kaikkia tietoja ei ole käytettävissä vuodelta 2021. Vuosina 2021-2023 on tehty vuosittaiset hyvinvointiraportit, jotka ovat tarkasteltavissa julkisesti Sonkajärven kunnan verkkosivuilta.

Tämä laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2024 sisältää raportoinnin vuodesta 2024, joten vuosiraporttia ei toimiteta erikseen. Hyvinvointikertomuksen tiedot on koottu kunnan vuosien 2021-2023 hyvinvointiraporteista, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastopalvelu Sotkanetistä, Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta, toimialojen tietojärjestelmistä ja kuntalaiskyselyjen avulla. Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2026-2029 laaditaan uuden valtuustokauden alkaessa.

Vastuutahot ja organisointi

HyTe-työryhmä

HyTe-työryhmälle kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä mainitut tehtävät seuranta ja raportoida. Kunnanhallitus on nimennyt päätöksillä 25.10.2021 § 239 ja 25.04.2022 § 87 HyTe-työryhmään toimikaudeksi 2021–2025 työllisyyskoordinaattorin, koulutoimen edustajan, varhaiskasvatuksen vastaavan, kirjastotoimen johtajan/kansalaisopiston rehtorin, nuoriso- ja liikuntasihteerin sekä kolme luottamushenkilöiden edustajaa.

HyTe-koordinaattori

HyTe-koordinaattori koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta ja toimii HyTe-ryhmän puheenjohtajana sekä sihteerinä. HyTe-koordinaattori osallistuu alueellisten verkostojen, kuten hyvinvointikoordinaattorien verkoston, kokouksiin saapuvien kutsujen mukaisesti ja tuo kokouksista tietoa paikallistasolle. HyTe-koordinaattorina toimii työllisyyskoordinaattori.

Ehkäisevän päihdetyön koordinointi

Ehkäisevän päihdetyön (EPT) yhdyshenkilö koordinoi kunnan ehkäisevää päihdetyötä. Vastuutoimielin on sivistyslautakunta ja yhdyshenkilö liikunta- ja nuorisosihteerit.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto on kunnan, viranomaisten, ikäihmisten, vammaisten ja kunnan alueella toimivien eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen sekä muiden ikäihmisten ja vammaisten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin. Kunta järjestää vanhus- ja vammaisneuvostolle sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa. Kunnan viranhaltijat esittelevät kokouksissa toimialansa ajankohtaisia asioita neuvoston pyynnöstä.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kunnan, viranomaisten, nuorten ja kunnan alueella toimivien nuorisojärjestöjen, nuorisotyön sekä muiden nuorten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin.

Nuorisovaltuusto seuraa nuorten näkökulmasta kunnan päätöksentekoa erityisesti heille tarjotujen palvelujen, tapahtumien ja muiden etuuksien järjestämiseksi sekä niiden saatavuuden parantamiseksi. Nuorisovaltuusto vaikuttaa myös ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkisissa tiloissa otetaan huomioon myös nuorten tarpeet ja toiveet. Nuorisovaltuusto tekee esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja kunnan viranomaisille ja muille tahoille nuoria koskevissa kysymyksissä sekä hoitaa muut nuorisovaltuuston toimialaan kuuluvat ja viranomaisen määräämät tehtävät.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaisia voidaan kuulla osana päätösasioiden valmistelua ja Sonkajärvellä on järjestetty erilaisia kuntalaisiltoja, tiedotus- ja kuulemistilaisuuksia, asiakastyytyväisyyskyselyitä, käyttäjäkyselyitä sekä hyvinvointikyselyitä. Lisäksi kunnalle on mahdollista antaa palautetta ja tehdä kuntalaisaloitteita sekä sähköisesti että paperisena.

Kunnanvaltuuston kokoukset ovat julkisia kokouksia ja niihin voi osallistua yleisönä kokouspaikalla, mutta lisäksi osallistumisen mahdollisuuksia edistetään sillä, että valtuuston kokoukset esitetään live-lähetystenä kunnan Youtube-kanavalla ja kokoukset ovat myös katsottavissa myöhemmin tallenteena. Kunnan eri toimijoille voi osoittaa sähköpostia kirjaamon kautta ja kunnan viranhaltijoiden sekä luottamushenkilöiden yhteystiedot ovat löydettävissä kunnan verkkosivuilta. Lisäksi kunnan markkinointi, viestintä ja tiedotus ajankohtaisista asioista voi edistää kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla mahdollisuuden vuorovaikutteiseen viestintään.

Sonkajärven kunnan toisen taajaman, Sukevan, osalta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on huomioitu niin, että kunnassa toimii Sukevan aluelautakunta. Valtuusto valitsee Sukevan aluelautakuntaan viisi jäsentä, esittelijänä toimii tekninen johtaja ja sihteeriksi on nimetty yksi kunnan työntekijöistä Sukevan aluelautakunnan sihteeriksi. Sukevan aluelautakunta on kunnan toimielin, jonka toimintaan on varattu vuosittain määrärahat. Vuosittain aluelautakunnalla on 4-5 varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä toimii lakisääteisten toimielimien lisäksi kylä- ja yhdistysparlamentti, joka on kunnan ja kylien ja kunnan alueella toimivien järjestöjen välinen yhteistyö- ja kehittämisfoorumi. Kunta järjestää kylä- ja yhdistysparlamentille sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa. Kylä- ja yhdistysparlamentin tehtävänä on osallistua kyliä koskevaan suunnitteluun, tehdä aloitteita ja esityksiä kunnanhallitukselle sekä antaa lausuntoja viranomaisille ja muille tahoille, toteuttaa kylien ja kuntataajamien elinkelpoisuutta, niiden asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia sekä palvelujen säilyttämisen ja luomisen yleisiä edellytyksiä edistäviä toimenpiteitä. Parlamenttiin valitaan kaksi edustajaa kustakin kylästä ja järjestöstä, kaksi keskeistä

luottamushenkilöedustajaa kunnasta sekä kaksi kunnan viranhaltijaedustajaa. Kyläparlamentti pitää vuosittain 2-4 varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä on perustettu lapsi- ja perheparlamentti, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentin toiminta ei ole ollut aktiivista, mutta tällainen mahdollisuus on tarjolla kuntalaisille yhtenä osana osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Kunnanvaltuusto myönsi ensimmäistä kertaa vuodelle 2024 terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulosalueelle 10 000 euron määrärahan käytettäväksi hyte-työryhmän kunnanhallitukselle esittämällä tavalla. Hyte-työryhmä hyödynsi esityksen valmistelussa osallistuvaa budjetointia, jossa kuntalaiset pääsivät osallistumaan vahvasti määrärahan käytön suuntaamiseen. Ensin kuntalaiset ehdottivat määrärahan käytölle eri vaihtoehtoja. Ideakyselyyn vastauksia tuli kuntalaisilta yhteensä 53 kappaletta ja yksi vastaus saattoi sisältää useamman kuin yhden ehdotuksen käyttökohteesta. Kaikki ehdotukset käyttökohteista julkaistiin yhteenvetotaulukkona perusteluineen kunnan verkkosivuille ja Hyte-työryhmä käsitteli kuntalaisten ehdotukset neljäksi selkeäksi vaihtoehdoksi äänestysvaihetta varten. Äänestysvaiheessa kuntalaisilta saatiin yhteensä 369 ääntä ja eniten ääniä saaneen ehdotuksen perusteella kunnanhallitus päätti, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulosalueelle varattu 10 000 euron määräraha käytettiin kuntosalin laitteiden päivittämiseen Sonkajärvellä ja Sukevalla. Ennen kuntosalilaitteiden ostamista kuntosaleilla järjestettiin vielä kysely käyttäjille siitä, millaisille laitteille ja välineille olisi eniten tarvetta.

Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit

Vuosien 2022-2023 aikana Sonkajärven kunta on ollut mukana ainakin seuraavissa hankkeissa ja projekteissa, jotka liittyvät hyvinvointityöhön:

- Mielihyvä-hanke Pohjois- Savo
- Liikunnan vuosikello (varhaiskasvatus, liikuntatoimi, järjestöt ja yhdistykset)
- Hyvinvointityön pilotti -toimintamalli (kunnan työllistäminen ja paikalliset yhdistykset ja järjestöt)
- Ikäihmisten kohtaamispaikka (pilottitoiminta Ylä-Savon Soten alueen kunnissa)
- Sitouttavan kouluyhteisötyön -hanke
- Koulun kerhotoiminta
- Ankkuri-toiminta
- Tarina kantaa -hanke (kulttuuritoimi, kirjasto, koulu ja varhaiskasvatus)
- Mieliteko-hanke (Itä-Suomen yliopisto, Savonia-ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit)
- Hyvinvointityön pilotti -toimintamalli (työllistämispalveluiden ja yhdistysten yhteistyö)
- Harrastamisen Suomen malli (kansalaisopisto)
- Moniammatillinen Yhdessä aika -yhteistyömalli (varhaiskasvatuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyö)
- Perheentalon toiminta (varhaiskasvatuksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö)
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma
- Koulun kerhotoiminta ja Ankkuri-toiminta

Vuoden 2024 aikana Sonkajärven kunta on ollut mukana ainakin seuraavissa hankkeissa ja projekteissa, jotka liittyvät hyvinvointityöhön:

- Lukeva Sonkajärvi -hanke (kirjasto). Hankkeen tavoitteena oli nostaa esille kirjallisuuden ja lukemisen merkitystä uusin, helposti lähestyttävien tavoin, siten, että kaikkien sonkajärveläisten olisi helppo osallistua matalan kynnyksen kirjallisuustapahtumiin ja löytää kirjat ja lukeminen osaksi elämäänsä. Hankkeeseen kuului Sonkajärven kirjamesut.

- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellisista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024-2027
- Lukion kansainvälisyysshanke Erasmus+
- Perusopetuksen kerhotoiminnan kehittäminen
- Yhdessä eteenpäin - Valtion erityisavustus maahanmuuttotasaustaisten perusopetuksen oppilaiden opetuskielen taidon ja perustaitojen vahvistamiseksi sekä siirtymien tukemiseksi
- Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin
- Etsivä nuorisotyö alle 29-v. nuorille
- Ankkuri-toiminta
- Moniammatillinen Yhdessä aika -yhteistyömalli (varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyö)
- Perheentalon toiminta (varhaiskasvatuksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö)
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma
- Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi- hanke yhteistyössä liikunta- ja nuorisotoimen ja muiden kuntatoimijoiden sekä seurojen ja järjestöjen kanssa (Liikunnallisten tapahtumien järjestäminen)
- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin 2023-2024

Vuosiaiheet hyvinvointityölle

Vuodelle 2021 ei ole asetettu vuosiaihetta kunnan hyvinvointityölle, mutta vuosien 2022-2025 yhteiseksi tavoitteeksi oli asetettu: ”Ylisukupolvinen hyvinvointi, vauvasta vaariin ja mummosta muksuun”. Lisäksi vuosiaiheiksi oli valittu seuraavat teemat:

Vuosi 2022: Elinympäristömme ja siinä viihtyminen

Vuosi 2023: Hyvinvointityö kunnassamme

Vuosi 2024: Luonnosta voimaa

Vuosi 2025: Perinnetaidot ja lähiruoka

Vuosiaiheiden tarkoituksena on ollut, että kunnan eri toimialat ovat voineet hyödyntää hyvinvoinnin eri teemoja toiminnassaan esimerkiksi osallistaen kuntalaisia mukaan toimintaan näiden aihealueiden kautta.

Hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024

Hyvinvointikertomuksen mittaristo vuosille 2021-2024 perustuu hyvinvointisuunnitelmassa 2022-2025 luotuun mittaristoon. Vuoden 2021 tiedot oli myös raportoitu tämän mittariston mukaisesti, joten vuosien 2021-2023 tiedot on koottu Sonkajärven kunnan vuosittaisista hyvinvointiraporteista. Vuoden 2024 lukuja on haettu tilastointijärjestelmistä vuoden 2025 huhtikuussa, jolloin kaikkia lukuja ei ole vielä ollut saatavilla. Tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, vastuutoimielimet ja -tahot, arviointitavat sekä tulokset on esitetty alla olevassa taulukossa.

Toimielin	Vastuutaho	Arviointitapa/mittari
Tavoite 1. Kuntalaisten hyvinvointi		
Toimenpide 1.1 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0-6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut 2021: <u>86 lasta</u>, 2022: <u>88 lasta</u>, 2023: <u>87 lasta</u>, 2024: <u>87 lasta</u> Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0-6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut 2021: <u>28 lasta</u>, 2022: <u>26 lasta</u>, 2023: <u>24 lasta</u>, 2024: <u>18 lasta</u> Asiakastytytyväisyyskysely: lapsen viihtyminen varhaiskasvatuspaikassa 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>4,63/5</u>, 2023: <u>4,7/5</u>, 2024: <u>4,15/5</u>
Toimenpide 1.2 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	Liikkuva varhaiskasvatus: nykytilan arviointi 2021: <u>1,91/4</u>, 2022: <u>2,89/4</u>, 2023: <u>3,03/4</u>, 2024: <u>3,14/4</u> Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi: varhaiskasvatuksen liikunnallisten tapahtumien määrä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>8</u>, 2023: <u>8</u>, 2024: <u>8</u>

Toimenpide 1.3 Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen koulutoimessa		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Yrityskylä-toimintaa järjestetään (osallistujamäärä) 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>60 osallistujaa</u>, 2023: <u>81 osallistujaa</u>, 2024: <u>56 osallistujaa</u> Yrittäjyyskasvatuskurssin järjestäminen peruskoulutuksessa (osallistujamäärä) 2021: <u>6.lk 22 oppilasta ja 9.lk 43 oppilasta</u> (ollut myös vapaasti valittavana yrittäjyyskurssi ja osallistujina ollut <u>9 oppilasta</u>) 2022: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u> 2023: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u> 2024: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u>
Toimenpide 1.4 Lapsiperheille sopivasta asuntotarjonnasta huolehtiminen		
Kunnanhallitus	Sonkakoti Oy	Asunnon saaneet asuntoa hakeneista (%) 2021: <u>62,8% (79 / 145)</u> 2022: <u>61,4%</u> vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 97,1 % 2023: <u>63 %</u> vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 95,7 % 2024: <u>57%</u> vuokra-asuntoja 288kpl, käyttöaste 93,2 % Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista (%) 2021: <u>28,4%</u>, 2022: <u>29.2%</u>, 2023: <u>26,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u>
Toimenpide 1.5 Lastensuojelu		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>1,8%</u>, 2023: <u>2,0%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u>
Toimenpide 1.6 Lastensuojelun avohuolto		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0-6- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>4,4%</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u>

		Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 7-12- vuotiaat, % vastaa- van ikäisestä väestöstä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>8,8%</u>, 2023: <u>7,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u> Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 13-17- vuotiaat, % vastaa- van ikäisestä väestöstä: 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>6,3%</u>, 2023: <u>5,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u>
Toimenpide 1.7 Perheentalo-toiminta		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Järjestöt	Kokoontumiskerrat, osallistujamäärä Kevät 2021: ulkokokoontumisina, <u>kokoontumiskertoja 4</u>, keski- määrin <u>4 kävijää</u>, Syksy 2021: kokoontumiset Kasperissa, <u>ko- koontumiskertoja 12</u>, keskimäärin <u>15 kävijää</u> ikäihmisten kokoon- tumiskertoja 2022: <u>Kokoontumisia 40</u>, keskimäärin <u>15-20 kävijää</u> 2023: <u>Kokoontumisia 40</u>, keskimäärin <u>17 kävijää</u> 2024: <u>Kokoontumisia 37</u>, keskimäärin <u>12 kävijää</u>
Toimenpide 1.8 Tilojen terveellisydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen (esim. päiväkodit, koulut, harrastuspaikat)		
Tekninen lautakunta	Tilapalvelut	2021: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu. 2022: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu. 2023: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu. 2024: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.
Toimenpide 1.9 Monenlaisen osaamisen arvostaminen		
Sivistyslautakunta	Kulttuuritoimi	Kulttuuripalkinto jaetaan vuosittain sonkajärveläiselle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai ryhmälle, joka on omaperäisellä tavalla

		kehittänyt ja tuonut esille kotipitäjän kulttuuria, rikastuttanut kunnan kulttuurielämää tai ansioitunut kulttuuriperinteen tallentamisessa, ja tehnyt tätä kautta Sonkajärveä tunnetuksi. 2021: Kulttuuripalkinnon sai korumuotoilija, yrittäjä Anna-Reetta Väänänen 2022: Kulttuuripalkinnon sai eläkkeelle jäänyt kulttuurisihteeri Eero Pitkänen, joka kehitti ja teki kulttuurityötä Sonkajärvellä 39 vuoden ajan 2023: Kulttuuripalkinnon sai Matti Turunen 2024: Kulttuuripalkinnon sai toimittaja Pirjo Nenola
Toimenpide 1.10 Nuorille ja lapsille suunnattavat tapahtumat/retket		
Sivistyslautakunta	Nuoriso- ja liikuntatoimi Koulutoimi Kulttuuritoimi Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Tapahtumien/retkien lukumäärä (nuorisotoimi), vuosi 2021: <u>10</u>, 2022: <u>7</u>, 2023: <u>10</u>, 2024: <u>10</u> Lapset ja nuoret, jotka eivät osallistu/ harrasta: 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Lasten- ja nuorten kirjastopalvelut, lainausmäärä ja hankinnat 2021: lainoja <u>17 036</u>, hankinnat <u>695</u> 2022: lainoja <u>13 782</u>, hankinnat <u>541</u> 2023: lainoja <u>17 497</u>, hankinnat <u>728</u> 2024: lainoja <u>18 383</u>, hankinnat <u>618</u> Kansalaisopisto (pääasiassa Harrastamisen Suomen mallin mukaiset kerhot) 2021: <u>92</u>, 2022: <u>150</u>, 2023: <u>139</u>, 2024: <u>138</u> Lukemista edistävät tapahtumat (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä 2021: 30 tapahtumaa, 1 286 osallistujaa 2022: 16 tapahtumaa, 350 osallistujaa 2023: 26 tapahtumaa, 528 osallistujaa 2024: 79 tapahtumaa, 3 764 osallistujaa (ml. kirjamesut, myös etäosallistujat)

Toimenpide 1.11 Digitaitojen neuvonta		
Sivistyslautakunta	Kansalaisopisto	Digineuvonnan järjestäminen erityisesti senioreille 2021: Kansalaisopisto on järjestänyt digineuvontaa sekä Sukevalla ja Sonkajärvellä yhteensä 50 kertaa. 2022: Ohjausta Sonkajärvellä ja Sukevalla kansalaisopiston toimikaudella 61 kertaa, 281 käyntikertaa, 47 eri osallistujaa 2023: 62 kertaa, 467 käyntikertaa, netto-osallistujat 72 2024: 60 kertaa, 556 käyntikertaa, netto-osallistujat 62
Toimenpide 1.12 Maahanmuuttajien kotouttaminen		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Koulutoimi Järjestöt ja yhdistykset	Maahanmuuttajien kotouttaminen yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa 2021: ei tietoa 2022: kielikurssilla 43 osallistujaa 2023: Kansalaisopistossa ei suomen kielen kursseja. Kotikunnan saaneet tilapäisen suojelun saajat ovat siirtyneet kuntakokeilun asiakkaiden. Kuntakokeilu on ohjannut kotoutujia kielikursseille ja muihin työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin. 2024: yksi suomen kielikurssi, 7 osallistujaa Varhaiskasvatukseen / kouluun osallistujat 2021: ei tietoa 2022: 6 maahanmuuttajaoppilasta 2023: 5 maahanmuuttajaoppilasta 2024: 3 maahanmuuttajaoppilasta, varhaiskasvatus 1 lapsi
Tavoite 2. Elämänhallinnan tukeminen ja terveyden edistäminen		
Toimenpide 2.1 Koululaisten elämänhallinta		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, Kouluterveyskysely 2021: <u>26,9%</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>37%</u>, 2024: <u>ei kyselyä</u> Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021: <u>10,9%</u>, 2022: <u>10,9%</u>, 2023: <u>11,1%</u>, 2024: <u>ei kyselyä</u>

		Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021: <u>25,8%</u>, 2022:<u>25,8%</u>, 2023: <u>24,0%</u>, 2024: ei kyselyä
Toimenpide 2.2 Lasten ja nuorten tunne- ja itsesääätelytaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus 2021: Tsemppari 5 pv/vko (60%), Psyykkari 2,5pv/vk (50%), Kuraattori 2,5pv/vk (50%), Psykologi 1pv/vko, Koulukoutsit 3 pv/vko (60%). Psykososiaalisen ja neuropsykiatrisen tuen osalta resurssit eivät ole riittävät. Psykologien kohdalla resurssipulaa, jota ei ole ostopalveluillakaan saatu paikattua. 2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta 2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon palveluissa muutoksia ja vaihteita. 2024: Koko vuoden ajan puutteita koululääkäripalveluissa. Muut oppilashuollon palvelut toimineet lakisääteisesti. Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa. Jaettuna 100 oppilaalla 2021: ei tietoa 2022: 2,5 pv/viikossa, 400 oppilasta 2023: 2,5 pv/viikossa, 361 oppilasta 2024: 2,5 pv/viikossa, 357 oppilasta Vähintään 16 tuntia viikossa työskentelevien opettajien lukumäärä 2021: <u>33 kpl</u>, 2022: <u>33kpl</u>, 2023: <u>33kpl</u>, 2024: <u>33 kpl</u> Kohdennetun nuorisotyön ryhmätoiminta koulun kanssa 2021: Kohdennetun nuorisotyön ryhmät tytöille ja pojille 2022: Keväällä oli ryhmä 2023: ei ole ollut 2024: Keväällä oli ryhmä

Toimenpide 2.3 Oppimispolun turvaaminen (koulupudokkuuden ennaltaehkäiseminen), koulutyöntekijän työpanoksen suuntaaminen perusopetuksessa erityisesti 6.–9. luokkalaisiin		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24-vuotiaita vastaavan ikäisestä väestöstä, %: 2021: 0 kpl peruskoulunsa päättäneistä 2022: <u>7,4%</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u>
Toimenpide 2.4 Toisen asteen opiskelijoiden tukeminen tutkinnon saavuttamiseen		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Etsivän nuorisotyön resursointi 2021: <u>40%</u>, 2022: <u>40%</u>, 2023: <u>40%</u>, 2024: <u>40%</u> Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus: 2021: On tukihenkilöstö ja erityisopettaja 2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta 2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon palveluissa muutoksia ja vaihteita. 2024: Opiskeluhoollon palvelut toimineet lakisääteisesti lukuun ottamatta koululääkäripalveluja.
Toimenpide 2.5 Nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021: <u>6,3</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1 ja 2. luokan oppilaista 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely, kouluterveyskysely 2021: ei tietoa 2022: kouluterveyskysely 2022: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa 97 %

		2023: 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) 96,2 %. Muiden ikäryhmien osalta ei tietoa. 2024: ei kyselyä
Toimenpide 2.6 Kunnan työllistämistoiminnan jatkaminen ja kehittäminen		
Kunnanhallitus	Työllistäminen	Työttömät, % työvoimasta 2021: <u>12,3%</u>, 2022: <u>10,0%</u>, 2023: <u>10,5%</u>, 2024: <u>10,7%</u> Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta 2021: <u>3,6%</u>, 2022: <u>3,0%</u>, 2023: <u>2,2%</u>, 2024: <u>3,0%</u> Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta 2021: <u>10,5%</u>, 2022: <u>7,5%</u>, 2023: <u>10,0%</u>, 2024: <u>12,4%</u> Työttömien aktivointiaste, % 2021: <u>26,7%</u>, 2022: <u>31,9%</u>, 2023: <u>29,9%</u>, 2024: <u>24,6%</u> Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64- vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>13,2%</u>, 2022: <u>12,5%</u>, 2023: <u>13,0%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64- vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>1,2%</u>, 2022: <u>1,5%</u>, 2023: <u>1,0%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u>
Toimenpide 2.7 Työikäisten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20–64-vuotiaat 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Alkoholia liikaa käyttävien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u>

Toimenpide 2.8 Ikäihmisten päihteiden käytön ehkäiseminen, eläkkeelle siirtymisen tuki, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta Vanhus- ja vammaisneuvosto	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Eläkeläisillä maksuton kuntosalin käyttö sekä Rutakolla että Sukevalla. 2021, 2022, 2023 ja 2024 toteutui kaikkina vuosina. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet vastaavan ikäisestä väestöstä, % 2021: <u>11,6%</u>, 2022: <u>10,6%</u>, 2023: <u>10,7%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäisistä 2021: <u>2,2%</u>, 2022: <u>1,5%</u>, 2023: <u>5,1%</u> 2024: <u>ei tietoa</u> Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä 2021: <u>351,1%</u>, 2022: <u>345,8%</u>, 2023: <u>241,3%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u>
Toimenpide 2.9 Terveysten edistäminen		
Sivistyslautakunta	Liikunta- ja nuorisotoimi Kansalaisopisto Kulttuuritoimi Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Uimakouluun osallistuneiden ja liikuntatapahtumien määrä 2021: uimakoulu 12 osallistunutta, liikuntatapahtumia 6 2022: ei uimakouluun osallistuneita, liikuntatapahtumia 24 2023: uimakoulu 9 osallistunutta, liikuntatapahtumia 13 2024: uimakoulu 22 osallistunutta, liikuntatapahtumia 3 Kansalaisopiston liikuntaryhmien määrää ja osallistujat 2021: 61 ryhmää, 685 osallistujaa (brutto) 2022: 72 kurssia, 351 eri osallistujaa 2023: 66 kurssia, netto-osallistujat 373, yhteensä 5 724 osallistumiskertaa 2024: 62 kurssia, netto-osallistujat 346, yhteensä 5 477 osallistumiskertaa Eläkeläisten uimahallireissujen osallistujat ja kerrat: 2021: 8 kertaa, 71 osallistujaa 2022: kevät 4 kertaa, osallistujia 52, syksy 4 kertaa

		2023: 9 kertaa, osallistujia yhteensä noin 250 henkilöä 2024: 10 kertaa, osallistujia yhteensä noin 250 henkilöä Kulttuurin hyvinvointivaikutukset; musiikki ja liikunta 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> (haasteellinen mitata)
Tavoite 3. Kuntalaisten omaehtoinen harrastaminen ja osallisuus		
Toimenpide 3.1 Kirjasto, kansalaisopisto ja musiikkiopisto		
Sivistyslautakunta	Kansalaisopisto Kirjasto Kulttuuritoimi	Kansalaisopiston toimintaan osallistuvien määrä 2021: Netto-opiskelijamäärä 759 2022: Netto-opiskelijamäärä 841, josta 149 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita 2023: Netto-opiskelijat 804, joista 136 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita 2024: Netto-opiskelijat 788, joista 138 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita Kansalaisopiston ja Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret sekä lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan määrä 2021: ei tietoa 2022: Harrastamisen Suomen mallin kerhot ja kansalaisopiston toimintaan osallistuneet 0–29-vuotiaat, 276 eri osallistujaa 2023: netto-osallistujat 226 2024: 0–29-vuotiaat, netto-osallistujat 226, lasten ja nuorten kulttuuritapahtumat 12 kpl Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret 2021: <u>17</u>, 2022: <u>10</u>, 2023: <u>17</u>, 2024: <u>17</u> Kirjastopalvelujen saatavuus, pääkirjasto ja lähikirjasto 2021: asiakaspalvelu 3 368 tuntia, omatoimikirjasto 5 830 tuntia 2022: Aukiolotunteja 9 316 (asiakaspalveluaikaa 3 364 t, omatoimiaikaa 5 952 t)

		2023: Aukiolotunteja 9 647 (asiakaspalveluaika 3 348 t, omatoimiaika 6 299 t) 2024: Aukiolotunteja 9 298 (asiakaspalveluaika 3 255 t, omatoimiaika 6 043 t) Kirjastokäyntien määrä 2021: <u>36 951</u>, 2022: <u>36 000</u>, 2023: <u>37 900</u>, 2024: <u>40 238</u> Näyttelyiden määrä (Kirjasto ja Ruukintupa) 2021: <u>14</u>, 2022: <u>11</u>, 2023: <u>17</u>, 2024: <u>15</u>
Toimenpide 3.2 Nuorisotilat		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	Nuorisotilojen kävijämäärät ja avoinna olokerrat 2021: keskimäärin 17 kävijää/ilta/Sonkajärvi, keskimäärin 8 kävijää /ilta/Sukeva. Tilat avoinna Sonkajärvellä 54 ja Sukevalla 31 kertaa. 2022: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 75 ja Sukevalla 36 kertaa. 2023: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 80 ja Sukevalla 40 kertaa. 2024: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta/ Sonkajärvi ja 12/kävijää/Sukeva. Tilat avoinna Sonkajärvellä 73 ja Sukevalla 39 kertaa.
Toimenpide 3.3 Ikäihmiset		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Vireyttä Vanhuuteen toteutuminen (vertaistoimijat) 2021: Ikäihmisten kohtaamispaikan pilotointi Perheentalon yhteydessä, kävijöitä 2-4 hlöä/ kerta. Vertaisohjaajan musiikkiliikunta 1krt/ vko liikuntahallilla. 2022: Yksi ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi eläkeliitolla oma ryhmä Sonkajärvellä ja Sukevalla 2023: Yksi ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi Eläkeliitolla oma ryhmä Sonkajärvellä ja Sukevalla. 2024: Yksi ryhmä vertaisohjaajan ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi Eläkeliitolla omat ryhmät Sonkajärvellä ja Sukevalla.

		Eläkeläisten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet 2021: Eläkeläisjärjestöillä liikuntahallissa maksuton vuoro 3krt / vko. Ystävätoiminnassa 23 vapaaehtoista, joista 13 myös henkilökohtaisena ystävänä. Laitosystävien määrä 17, ystävät järjestivät 14 virkistyskäyntitilaisuutta vanhusten palveluasumisen yksiköissä ja Tuulikanteleessa. Omaishoitajat kokoontuivat Kaspe- rissa 5 kertaa, omaishoitajia ryhmässä 9-10. 2022: Aamutulet 18 kertaa 2023: Aamutulet 10 kertaa 2024: Aamutulet 11 kertaa, eläkeläisjärjestöillä maksuton vuoro liikuntahalliin 3krt / vko ja liikuntasaliin 1krt/vko.
Toimenpide 3.4 Yhteisistä asioista päättäminen ja asioiden ideointi		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto		Kokoontumisien määrä Vanhus- ja vammaisneuvosto 2021: <u>4</u>, 2022: <u>4</u>, 2023: <u>4</u>, 2024: <u>4</u> Nuorisovaltuusto 2021: <u>5</u>, 2022: <u>4</u>, 2023: <u>8</u>, joista päätösvaltaisia <u>3</u>, 2024: <u>6</u> Kylä- ja yhdistysparlamentti 2021: <u>3</u>, 2022: <u>2</u>, 2023: <u>4</u>, 2024: <u>4</u>
Toimenpide 3.5 Liikuntahaasteet (esim. hiihtohaaste, pyöräilyhaaste)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Haasteiden määrä tai luettelo mitä ne olleet 2021: kävelykilometrihaaste, Rutakon raitin tehtävät, joulun liikuntahaaste 2022: luontoliikuntahaaste 2023: kesäliikuntahaaste ja talviliikuntahaaste 2024: kesäliikuntahaaste ja talviliikuntahaaste

Toimenpide 3.6 Eri liikuntamuotojen kokeiluun kannustaminen: liikuntavälineitä lainaan kirjastolta (esim. maastopyörä, SUP-lauta, sukset, lumikengät, sähköpyörä)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto	Lainattavien tavaroiden määrä / lainaukset 2021: luistimet/kypärät, lumikengät, pilkkivälineet, tennismailat, frisbeekiekot, frisbeegolfkorit, perheiden sisäliikunta välinekaappi käytössä perhevuoroilla 2022: Lumikenkiä 10 paria, lasten lumikenkiä 12 paria, liukulumikenkiä 2 paria, tennismailoja 2 kpl, frisbeegolfkiekkoja, frisbeegolfkoreja, sauvakävelysauvoja, SUP-lautoja 3kpl, kelluntaliivejä, rollaattoreja 11 kpl, pyöräpotkureita 11kpl. Jäähallilla luistimia ja kypäriä. 2023: Lumikenkiä 10 paria, lasten lumikenkiä 12 paria, liukulumikengät 5 paria, tennismailoja 4 kpl, frisbeegolfkiekkoja, frisbeegolfkoreja, sauvakävelysauvoja, SUP-lautoja 5 kpl, kelluntaliivejä, rollaattoreja 11 kpl, pyöräpotkureita 11kpl. Jäähallilla luistimia ja kypäriä. 2024: samat kuin aiemmin ja lisäksi pickleball mailat (8kpl) ja pallot sekä IPK:n jääkiekko-otteluihin 2 kpl kausikortteja
Toimenpide: 3.7 Liikkumisen ja liikunnan tukeminen		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto Koulutoimi Varhaiskasvatus HyTe-työryhmä	Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan 2021: Aktiivisuutta tuetaan järjestämällä turvalliset säilytystilat kulkuvälineille. 2022: Oppilaista 62 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan 2023: Oppilaista 70 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan 2024: Oppilaista 69 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan. Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

		2021: Toteutuu alakoulussa. Säännöllinen liikuntakasvatus, erityisesti alakouluiässä. 2022: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa 2023: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa 2024: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa Kuinka usein kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta 2021: ei tietoa 2022: ei tietoa 2023: Vuosittainen Move-testaus ja kouluterveyskysely 2024: Vuosittainen Move-testaus, joka toinen vuosi kouluterveyskysely Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa 2021: <u>ei tietoa</u> 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>kyllä</u> Varatut maksuttomat perhevuorot, lukumäärä 2021: <u>17</u>, 2022: <u>15</u>, 2023: <u>15</u>, 2024: <u>14</u>
Toimenpide 3.8 Urheilu- ja liikuntaseuroille myönnetään toiminta-avustuksia (esim. välineiden hankintaan)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Myönnetyt avustukset, €/v 2021: <u>16 200€</u>, 2022: <u>16 200€</u>, 2023: <u>16 00€</u>, 2024: <u>17 000€</u>
Toimenpide 3.9 Yhteistyö liikuntaseurojen ja yhdistysten kanssa		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Koulutoimi Kulttuuritoimi	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen 2021: 1 kerta 2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta 2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta 2024: Samat kuin aiemmin sekä lisäksi kevät- ja syyskaudella urheiluseurojen oma foorumi

		Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin 2021: ei tietoa 2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta 2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta 2024: Samat kuin aiemmin sekä lisäksi kevät- ja syyskaudella urheiluseurojen oma foorumi Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikunta-seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u> Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille 2021: ei tietoa 2022: Maksuttomat perhevuorot ja 2. asteen opiskelijoiden omien ryhmien vuorot. Lisäksi urheiluseurat järjestävät varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. 2023: Maksuttomat perhevuorot ja 2. asteen opiskelijoiden omien ryhmien vuorot. Lisäksi urheiluseurat järjestävät varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. 2024: Samat kuin aiemmin, sekä lisäksi nuorten oma kuntosalivuoro
Toimenpide 3.10 Yleishyödyllisten yhteisöjen avustukset ja hankkeet		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Myönnettyt avustukset, €/v 2021: <u>5900€</u>, 2022: <u>7100€</u>, 2023: <u>8000€</u>, 2024: <u>9300€</u>
Toimenpide 3.11 Liikuntapaikkojen käyttö maksutonta / edullista ja houkuttelevaa, mahdollista myös ilman liittymistä seuraan		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Liikuntapaikkojen käyttömaksut 2021: <u>kuntosali</u>: eläkeläiset 0€/v, perhekortti 70€/v, alle 20v. 25€/v,

		<u>liikuntahalli</u>: vanhus- ja vammaisjärjestöt 0€/v, perhevuorot 0€/v, koko sali 600€/kausi, ½ sali 300€/kausi, <u>tatami/koulun sali</u>: kausi 300e, <u>jäähalli</u>: alle 18v. joukkueet 24,20€/tunti, yli 18 v. joukkueet 39,30€/tunti, perhevuorot 39,30€/tunti 2022: Edellisten vuosien tasolla 2023: Edellisten vuosien tasolla 2024: Edellisten vuosien tasolla
Toimenpide 3.12 Liikunnan edistäminen ja asiakastyytyväisyys		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Liikuntatoimi HyTe-työryhmä Kunnanhallitus Kansalaisopisto Varhaiskasvatus	Kunta tekee liikuntapaikkojen ja - palveluiden käyttäjille asiakas-palautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi 2021: ei tietoa 2022: Kunta kerää jatkuvasti asiakaspalautteita palautevihkolla kuntosalilla 2023: Kunta kerää jatkuvasti asiakaspalautteita palautevihkolla kuntosalilla 2024: samat kuin aiemmin sekä kunnan virallinen palautekanava Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikun-nan vastuutahosta 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u> Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toi-mielinten vaikutusten ennakoarvointiin 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u> Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u> Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnol-linen työryhmä 2021: ei tietoa

		2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik- kihallinnollinen työryhmä 2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik- kihallinnollinen työryhmä 2024: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik- kihallinnollinen työryhmä
Toimenpide 3.13 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokailusuositusten viestiminen vanhemmille		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	Koulun opetussuunnitelmassa on kuvattu kouluruokailun järjes- tämässä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan henkilökun- nan kanssa 2021: Kouluruokatiimi nimetty ja kokoontuu useasti lukuvuoden aikana 2022: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi 2023: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi 2024: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kou- luruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä 2021: Noudatetaan 2022: Välipala järjestetään päivittäin yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen. 2023: Välipala järjestetään päivittäin yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen. 2024: Noudatetaan. Maksuton runsas välipala tarjotaan päivit- tään yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen.
Toimenpide 3.14 julkiset venevalkamat ja vesistöreittien hyödyntäminen		
Sivistyslautakunta Tekninen lauta- kunta	Liikuntatoimi Tekninen toimi	Venevalkamista kartta 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei toteutunut</u>, 2024: <u>ei to- teutunut</u> Venevalkamien määrä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u>

Tavoite 4. Turvallisuus		
Toimenpide 4.1 Kouluturvallisuus ja poissaolot		
Sivistyslautakunta Tekninen lauta- kunta	Koulutoimi Tilapalvelut	Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai menettelytapa koulu- tapaturmien ennaltaehkäisemisestä 2021: Jokaisella velvollisuus ilmoittaa turvallisuusriskeistä ja ke- hittämistarpeista. 2022: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituilla pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovittuihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä. 2023: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituilla pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovittuihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä. 2024: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituilla pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovittuihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyh- teisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus 2021: Työsuojelun työpaikkakäynnit toteutuneet suunnitellussa aikataulussa 2022: toteutettu 2023: AVI:n työsuojelutarkastuksessa ei havaittu puutteita 2024: Pelastusviranomaisen työpaikkakäynti toteutunut Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko kou- lussa 2021: Seurataan ja ennaltaehkäisyyn on olemassa toimintamalli 2022: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Laadittu Läs- näolomalli-toimenpideohjelma poissaolojen ennaltaehkäisemi- seen ja poissaoloihin puuttumiseen.

		2023: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Laadittu Läs-näolomalli-toimenpideohjelma poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja poissaoloihin puuttumiseen. 2024: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Noudatetaan Läs-näolomalli-toimenpideohjelmaa poissaolojen ennaltaehkäisemisessä ja poissaoloihin puuttumisessa.
Toimenpide 4.2 Tehostettu nuorisotyön tiimi		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	Perustetaan tehostetun nuorisotyön tiimi 2021: perustetaan 2022 aikana 2022: suunnitteluvaiheessa Ylä-Savon kuntien kanssa 2023: asia on edelleen valmistelussa 2024: tehostetun nuorisotyön valmiussuunnitelma on valmistelussa seurakunnan nuorisotyön kanssa yhdessä
Tavoite 5. Kuntajohto		
Toimenpide 5.1 Hyvinvointityön huomioon ottaminen		
Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto Tekninen lautakunta Tarkastuslautakunta	Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto Tekninen lautakunta Tarkastuslautakunta HyTe-työryhmä	Kunnan investointiohjelmassa otetaan huomioon kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteet 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u> Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>kyllä</u> 2024: <u>kyllä</u>, <u>väliarviointiraportissa</u> Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u> Kunnassa toimii hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai vastaava 2021: ei tietoa

		2022: Ei ole toteutunut. Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama 2023: Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentti ei kokoontunut kertaakaan vuoden 2023 aikana. 2024: Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentti ei kokoontunut kertaakaan vuoden 2024 aikana. Kunnanhallituksessa tai kunnanvaltuustossa on käsitelty paikallista turvallisuussuunnitelmaa ja päätetty toimenpiteistä 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u>
Toimenpide 5.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö ja hyvinvointikertomus		
		Kunnassa laaditaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa 2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u> Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä 2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u> Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja 2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u> Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>Kyllä, hyvinvointiraportissa</u>, 2023: <u>Kyllä, hyvinvointiraportissa</u>, 2024: <u>Kyllä, hyvinvointikertomuksessa</u>

Arviointia vuosista 2021-2024

Varhaiskasvatuksessa henkilöstö tukee lapsiperheiden hyvinvointia vastaamalla yksilöllisesti perheiden tarpeisiin esimerkiksi päivittäisillä keskusteluilla lapsen kasvatuksesta ja siihen liittyvistä haasteista sekä tarjoamalla vanhemmille tietoa kasvatuksesta muun muassa teemotetuilla vanhempainilloilla. Varhaiskasvatuksessa tehdyn asiakaskyselyn mukaan varhaiskasvatuksen laatuun ollaan tyytyväisiä, sillä vuosina 2022-2024 keskiarvot kyselyssä ovat olleet 4,15-4,7 välillä arvosanan viisi ollessa paras.

Lapsiperheiden jaksamisen tukemiseksi on käytössä Yhdessä aika-monitoimijainen yhteistyömalli yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa. Yhdessä aika -yhteistyömalli on tarkoitettu perheen tueksi hyvin varhaisessa vaiheessa ja tavoitteena on pysähtyä pohtimaan moniammatillisesti perheen kanssa yhdessä keinoja perheen tilanteen helpottamiseksi.

Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelman myötä on kehitetty varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria liikuntamyönteisemmäksi sekä kannustettu perheitä yhteiseen liikkumiseen. Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen myötä on hankittu liikuntavälineitä sekä varhaiskasvatusyksiköihin että kuntalaisille lainattaviksi ja yhteisesti käytettäväksi.

Perheentalo- toimintaa toteutettiin tiiviissä yhteistyössä kunnan eri toimijoiden, järjestöjen/seurojen ja Pohjois- Savon hyvinvointialueen kanssa. Perheentalon toiminnan sisällössä huomioidaan kävijöiden toiveita.

Sonkajärven yhtenäiskoulussa kasvattaja-ohjaajan ja kouluyhteistyöntekijän rooli on merkittävä oppilaiden kouluun kiinnittymisen tukemisessa, kiusaamisen vastaisessa työssä ja yleisessä kouluviihtyvyydessä. Yläkoululaisten sekä lukiolaisten jaksamista tuetaan tarjoamalla maksuton välipala.

Vanhempien kasvatusvastuuta tuetaan tarjoamalla esimerkiksi ajankohtaisia teemoja käsitteleviä vanhempainiltoja, muun muassa vuoden 2024 syksyllä järjestettiin päihdeaiheinen vanhempainilta. Lisäksi perheiden arjen sujumista tuetaan yhtenäiskoululla toimivien aamu- ja iltapäiväkerhojen pitkällä toiminta-ajoilla (klo 6.15-17.00).

Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien oppilashuollon palveluiden tason säilyttämiseen on kiinnitettävä jatkossakin huomiota. Esimerkiksi vuonna 2024

koululääkäripalveluissa on ollut puutteita koko vuoden ajan. Kouluissa on edelleen kehitettävä kiusaamisen vastaista työtä, jotta oppilailla on turvalliset edellytykset opiskeluun jatkosakin.

Sukevalla liikuntatilojen käyttö ja omaehtoisen harrastamisen sekä liikkumisen mahdollisuudet on linjattu samankaltaisiksi kuin Sonkajärven taajamassa, sillä Sukevalla tarjotaan esimerkiksi kuntosalin käyttö eläkeläisille maksuttomana sekä perheille maksuttomia perhevuo-roja liikuntasaliin. Kunta on järjestänyt vuonna 2024 maksutonta kuntosaliohjausta kuntalaisille Sonkajärven sekä Sukevan kuntosaleilla ja ohjaajina on ollut liikunta-alan ammattilaisia.

Sonkajärvellä työttömyysprosentti, työttömien määrä työvoimasta, on ollut vuosina 2022-2024 alle 11 %:a, joten siinä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Nuorisotyöttömien (18-24 -vuotiaat) määrä työvoimasta on kasvanut tasaisesti vuosina 2022-2024 noin kahdella ja puolella prosentilla vuosittain.

Kansalaisopiston, kirjaston ja kulttuuritoimen toiminta, tarjottavat palvelut sekä osallistujamäärät ovat pysyneet vuosittain laajoina. Esimerkiksi Sonkajärvellä sekä Sukevalla kirjastoissa on tarjottu aukiolotunteja, asiakaspalveluaikaa sekä omatoimikirjastoaikaa koronapandemian jälkeisenä aikana vuosina 2022-2024 vuosittain yhtä paljon. Lukemista edistävien tapahtumien (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2024, johon vaikutti muun muassa kirjamessutapahtuma, joka järjestettiin Sonkajärven kirjastolla.

Järjestöjen ja yhdistysten toiminta Sonkajärvellä on erittäin aktiivista kuntalaisten parhaaksi. Järjestöt tekevät yhteistyötä keskenään sekä kunnan kanssa useilla eri sektoreilla. Sonkajärvellä ja Sukevalla yhdistykset järjestävät muun muassa liikuntavuoroja, liikuntatapahtumia, retkiä ja muita tapahtumia. Lisäksi järjestöillä on toimintaa yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaiken ikäisille. Esimerkiksi Kaiken kansan ruokailujen järjestäminen toteutetaan usean toimijan voimin Sonkajärvellä ja Sukevalla ja niihin osallistujia on ollut keskimäärin 100 henkilöä jokaisella kerralla. Kaiken kansan ruokailu on tarkoitettu kaikille kuntalaisille ja siihen osallistumiseksi ei tarvitse esimerkiksi olla järjestöjen jäsen. Kaiken kansan ruokailuissa on mukana eri vierailijoita ja se on sosiaalinen tapahtuma, jossa voi tavata muita ihmisiä.

Kuntalaisten osallistamisella sekä vaikuttamismahdollisuuksien tarjoamisella on ollut hyviä tuloksia muun muassa osallistuvan budjetoinnin -prosessissa, jossa kaikki kuntalaisten esittämät ajatukset ja ideat on otettu huomioon ja käsitelty niille kuuluvissa toimielimissä. Lisäksi hyvinvointikyselyissä tulleet vastaukset ja palautteet ovat edenneet kunnan eri toimialoille.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä, ehkäisevällä sekä ennakkoivalla työllä, voidaan vähentää raskaiden ja korjaavien palveluiden tarvetta. Hyvinvointisuunnitelmassa ja vuosittaisissa hyvinvointiraporteissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen seuranta sekä edistämistä voisi kehittää esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden vahvemmalla esille tuomisella kunnan talousarviossa. Hyvinvointiraporteissa sekä hyvinvointisuunnitelmassa on hyvä huomioida tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esittämät havainnot.

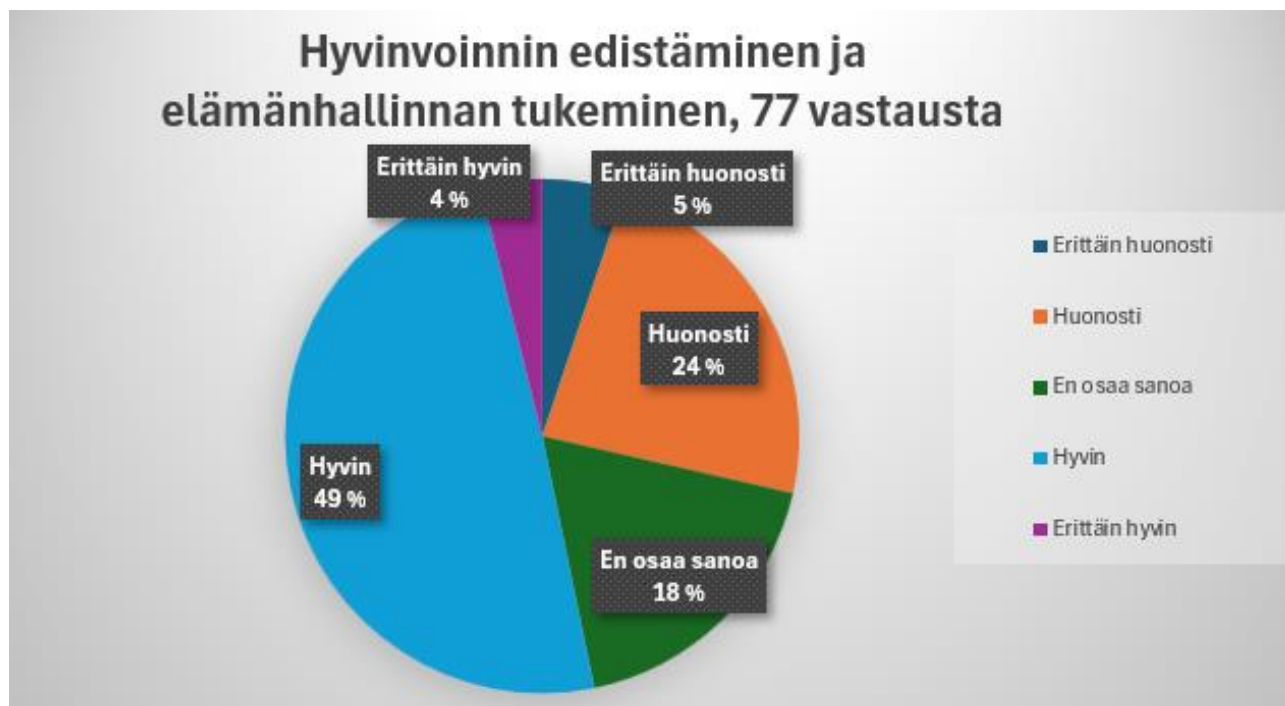
Hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2026-2029 tehtäessä mittaristojen/indikaattorien päivittäminen ajan tasaisiksi ja kunnan toimintaa palveleviksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on tarpeellista. Riittävän tarkat ja sopivat indikaattorit kuntalaisten hyvinvoinnin seuraamiseksi auttavat ohjaamaan kunnan resursseja ja seuraamaan kunnan toiminnan vaikutuksia. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma parhaimmillaan auttaa kunnan päättäjiä työssään muun muassa antamalla yhteisesti määritellyt ja hyväksytyt tavoitteet hyvinvoinnin edistämiseksi, tarjoamalla päätöksille perusteluja sekä tukemalla toiminnan arviointia kuntalaisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Hyvinvointikysely

Vuoden 2025 hyvinvointikysely järjestettiin kuntalaisille sekä paperisena että sähköisenä ajalla 1.4.-13.4.2025. Paperisena vastauksia kerättiin kunnan asiointipisteillä sekä kirjastoilla, Pysäkki ry:n Sonkajärven toimipisteellä sekä Sonkajärven Mielenterveyskerho ry:n toimipiste ArjenAskeleessa. Hyvinvointikyselyssä keskityttiin kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen omalta osaltaan ja kuntalaiset vastasivat siihen nimettömästi. Vastauksia tuli yhteensä 77, joista 39 vastausta sähköisesti ja 38 vastausta paperisena. Kyselyyn vastanneiden määrässä huomioitavaa on osallisuuden ja vaikuttamisen näkökulmasta, että vastauksia saatiin reilusti enemmän kuin vuonna 2023, jolloin vastauksia oli saatu yhteensä 12 kpl ja lisäksi koottu palaute ArjenAskeleen asiakkailta.

Hyvinvointikyselyssä oli ilmoitettu vastaajille, että vastaukset kirjataan hyvinvointikertomukseen. Vastauksia ei tullut niin suurta määrää, että niitä olisi aiheellista tiivistää tai muokata, joten vastaukset on raportoitu täysin muokkaamattomina poikkeuksena yksittäiseen tunnistettavaan henkilöön kohdistuvan palautteen osalta. Suora raportointi kuntalaisten itse kirjoittamista ajatuksista kunnan hyvinvointityöstä tuovat avoimuutta palautteenantoon sekä varmistaa sen, ettei vastauksen alkuperäinen tarkoitus muutu tulkintavirheiden vuoksi. Vastauksia hyödynnetään hyvinvointisuunnitelman laadinnassa sekä kunnan eri toimialojen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa sekä kehittämisessä.

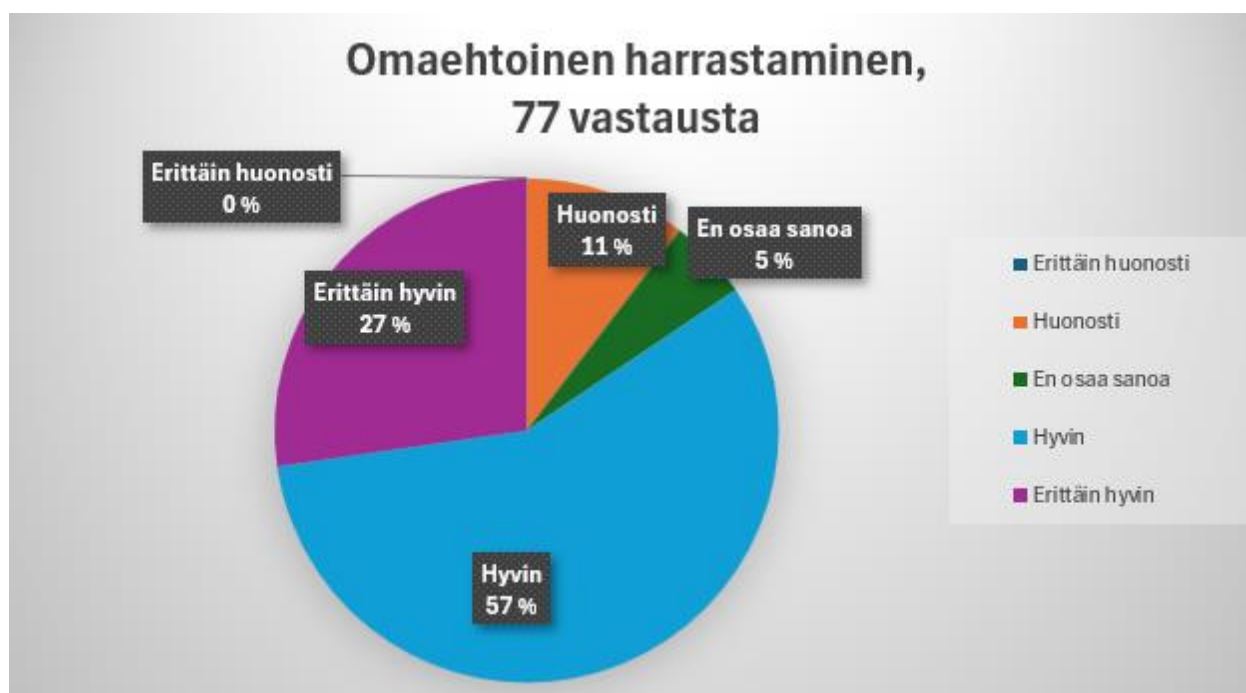
Hyvinvointikyselyyn vastanneet arvioivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kuuluvien asioiden toteutuvan Sonkajärven kunnassa viidestä eri vastausvaihtoehdosta seuraavalla tavalla:

Kuvio 1. Vastaajien kokemus hyvinvoinnin edistämisen ja elämänhallinnan tukemisen toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 2. Vastaajien kokemus osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 3. Vastaajien kokemus omaehtoisen harrastamisen toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 4. Vastaajien kokemus turvallisuuden ja saavutettavuuden toteutumisesta Sonkajärvellä

Avoimeen kohtaan kuntalaiset olivat perustelleet yllä olevia asioita:

Tavallista kuntalaista ei kuunnella ollenkaan. Esimerkkinä tuulivoiman pakkorakentaminen vastustamisesta huolimatta.
Kunta tekee kuntalaisten selän takana päätöksiä jotka vaikuttaa suuresti täällä asumiseen kielteisesti.
Hyvinvoinnin edistämistä vähentää alueelle kaavaillut tuulivoimalat.
Vaikuttamismahdollisuudet hyvät. Liikuntamahdollisuudet erinomaiset. Varhaiskasvatus ja koulu toimivat hienosti. Luotettavat johtavat viranhaltijat ja koko henkilökunta. Kiitos!
Yksi onnellisen elämän perusedellytys on turvallinen ympäristö. Sonkajärven kunta aiheuttaa tällä hetkellä turvattomuuden tunnetta, epätietoisuutta ja ahdistusta oman kodin ja sen ympäristön elinmahdollisuuksista sallimalla tuulivoimarakentamisen asutuksen lähelle.
Ensihoidon yksikkö tullaan kevään aikana siirtämään lisälmeen vahvuuteen, joten kylällä ei ole kuin ensivaste. Ensivaste kykenee vain maallikkotason toimintaan joten tästä tulee iso turvallisuuspuute.
Olen nyt kuukauden asunut sukevalla ja asiat lutviutunu hyvin
Enemmän kuntalaisiltoja ja tiedottamista.
En ole tarvinnut, joten en osaa sanoa . Eikä ole tullut puheeksi kenenkään kanssa.
Meillä on aivan huippu terveyskeskus ja mahtava henkilökunta, josta aina saa apua tarvittaessa.
Meillä on aivan huippu terveyskeskus ja mahtava henkilökunta, josta aina saa apua tarvittaessa.
Asumme pienessä maalaiskunnassa ja joka yleensä haluaa jollekin toiselle pahaa haluaa isomman kohteen kuin pieni maalaiskylä. Mutta tämä ei tarkoita etteikö turvallisuudesta tarvitse olla huolissaan/pitää huolta.
Täällä asuu niin paljon juoppoja ja narkkareita ettei tämä mikään lintukoto ole
Kolmannella sektorilla myös iso rooli.
Ambulanssin tulo kestää!! 🚑
Ei ole kokemusta.
Kunnassa ei tehdä riittävästi ehkäisevää päihdetyötä. Nuoriso- ja liikuntatoimen työntekijällä on liikaa työtä. Ei yksi ihminen repeä kaikkeen!
Palvelut huonontuneet. Kaikki on menneet nettiin
En itse käytä Sonkajärven palveluja muuta kuin verikokeessa käyn
Sonkajärvellä ei ole oikein toimivaa julkista liikennettä
väestön suojelu
todella hyvä!
En käytä palveluita mutta kehtää pankki palvelutta
Lääkäriin ei pääse jonot. Hammashoitoon 3kk jono. hammaslääkäri? 1v

Harrastusmahdollisuuksia on vähän
Harrastusmahdollisuuksia on vähän, ja nekin harvat ovat kyläpinnassa. Kauempana asuvilla ei ole mahdollisuutta harrastaa.
Harrastusmahdollisuuksia ei ole niin paljoa, mutta omaehtoiset harrastamiset on ihan kunnossa. Hyvinvoinnin edistämistä voisi edistää ja levittää tietoisuutta siitä.
Vaikuttamismahdollisuuksista en osaa sanoa, koska en itse ole kovin aktiivinen vaikuttaja.

Lisäksi hyvinvointikyselyssä oli kolme avointa kysymystä, joissa vastaajat olivat tuoneet esille seuraavia asioita:

Kysymys: Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi onnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia? Vastaukset:

Liikuntapalvelut ovat hyvät ja edulliset.
Ei missään
On löytynyt töitä ja tukea työhyvinvointiin, harrastusmahdollisuudet ovat monipuoliset, terveydenhuolto toimii toistaiseksi hyvin
Turvallisuus, yhteisöllisyys ja kaikki
Kuntosali, ilmaiset perhevuoerot liikuntahalliin
Ei missään
Kotisairaanhoidon on toiminut hyvällä tasolla. Vanhusten laitospaikat ovat kuitenkin kiven alla ja jossain vaiheessa kotisairaanhoidonkin raja tulee vastaan.
Liikuntapalvelut toimivat pieneksi kunnaksi hyvin.
Työllisyys asiat asuminen harrastusmahdollisuudet
Kansalaisopiston toiminta ja kirjasto
Kansalaisopiston piirit ja punttisali käytössä. Lisäksi talvisin hyvät hiihtomahdollisuudet hyvin hoidettuine latuineen. Luistelevaankin pääsee. Kaikkea on
Olen vielä aktiivinen ja osaan hakea apua ja neuvoja tarvittaessa, joita myös uutena kuntalaisena saanut.
Olen vielä aktiivinen ja osaan hakea apua ja neuvoja tarvittaessa, joita myös uutena kuntalaisena saanut.
Lähiliikuntapaikat ovat huippukuntoisia, samoin kunnassa on paljon aktiivista seuratoimintaa, jota kunta tukee myös taloudellisesti. Koen pystyvänä vaikuttamaan kunnan asioiden hoitoon valtuutettujen kautta.
Ulkoilu, esim hiihtoladut jäällä. Suuret kiitokset.
Ulkoilumaastot
Edullinen kuntosalimahdollisuus
Ei ole
Kuntosalia on kehitetty, ja ihmiset ovat löytäneet sinne. Liikuntasalivuoroja on tarjolla hyvin myös.
Kansalaisopiston järjestämät harrastusmahdollisuudet. Kirjastopalvelut. Liikuntahalli ja kuntosali mahdollisuus.
Erittäin hyvät harrastusmahdollisuudet, kirjasto ja kansalaisopisto. Edullista/ilmaista harrastaa.
Minä olen tyytyväinen varhaiskasvatukseen ja kouluun henkilökunta ++
Järjestämällä liikuntapiiriä!!
En osaa sanoa
ArjenAskel hyvä paikka jossa apua saa...
Eukonkannot ja uudet asiat kylällä piristävät. Sukevalle voisi järjestää jotain tapahtumia enemmän.
Eukonkannot pitää kylää elossa.

Se on onnistunut pitämään paikat viihtyisempinä esim. uusien hankkeiden avulla. Eukonkannot lisää yhteisöllisyyttä ja aktiivista tekemistä.
Resursseja on ja on hyvä että tällaista järjestetään sitä tarvitseville ihmisille
En osaa sanoa
mun mielestä se on tosi hyvä! hyvä idea!
Liikuntapaikat
Terveys on kunnossa, ku on hyvä terveystalo
Sonkajärven mielenterveyskerho Ry, palvelut, luonto
en tiiä kyllä. Ehkä liikuntapalvelut
kansalaisopisto, ArjenAskel, liikuntaharrastukset hyvät
Liikunnasta pitävänä, mahdollisuudet hyvät. Luonnonläheisyys
Sonkajärven mielenterveyskerho ry, ArjenAskel, kirjaston palvelut, hyvät liikuntamahdollisuudet
Kuntosali, Arjen Askel
Apu on erittäin lähellä
Paljon monenlaisia tapahtumia, jotka tukevat kuntalaisten hyvinvointia
liikuntapaikat
Kirjasto on hyvä, ihan hyvä ollut, tavoitavuus hyvä. Asuntotilanne hyvä. Hyvät liikuntamahdollisuudet, ArjenAskeleeseen käynnit.
Kasperin ja nuorison valtuuston toiminta hyvä. Arjen Askel hyvä. Liikuntapalvelut hyvät.
Arjen Askel
Kuntosalia kunnostamalla
Uusi terveystalo ainakin!
Hyvät harrastusmahdollisuudet ja mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan.
Rauhallinen, turvallinen ja hyvät koulut
ArjenAskel
Liikuntahalli on
Tarjoamalla hyvät harrastus, liikuntamahdollisuudet. Luonto lähellä. Terveyspalvelut aika hyvät. Rauhallisuus, turvallisuus.
Ei hyvin
Erittäin heikosti
en osaa sanoa
Ei mitenkään!
Aika hyvät harrastusmahdollisuudet, jos vain itse pystyy lähtemään niihin.

Kysymys: Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi epäonnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia? Vastaukset:

Tuulivoimalat.
Eläkeläisille ilmainen kuntosali hyvä
Hammashuolto on toivotonta
En osaa sanoa
Säästöt ja piittaamattomuus
Sallimalla rauhallisen maaseudun elinympäristön muuttamisen tuuliteollisuusalueeksi kunta hyväksyy myös samalla yksityiseen omaisuuteen kohdistuvan vaikutuksen. Se on rahallista ja henkistä vaikutusta. Kunnan tuulivoiman kiinteistöverot otetaan yksityisen ihmisen selkänahasta. Joudumme myymään kotimme ja senkin alihintaan.
Tuulivoimastrategian puute. Perheellemme aiheutuu mahdottoman paljon stressiä kun lähiympäristömme ollaan tulevaisuudessa tuhoamassa tuulivoimainfralla. Hankkeita on pieneen kuntaan liikaa!! Asiassa olisi vedettävä jarrua ja tehtävä kuntakohtainen strategia. Ei voi olla niin että jokainen hanke hyväksytään. Äly hoi älä jätä. Liika on liikaa.
Hiihtolatujen kunnossapito heikentynyt esim jääladut varsinkin viikonloppuisin.
No nyt ei kyllä tähän tule mitään mieleen.
Osallisuus tuulivoimarakentamisessa. On kulunut 3 vuotta, jolloin perhettämme on uhannut tuulivoiman rakentaminen kotimme välittömään läheisyyteen. Olen viestittänyt hätäämme kuntaan sekä päättäjille - ketään ei kiinnosta. Osallisuus näennäisesti toteutetaan, mutta samalla päätökset ajetaan maaliin asukkaiden vastustuksesta huolimatta.
Terveys ja hyvinvointi palvelut heikot, hyvinvointialueella.
Lapsen kuuleminen koulussa, opettajat välttelevät mm tuki asioiden kirjaamista ja tuen myöntämistä.
Sivistystoimi päätti uusilla vuorohoito linjauksilla huonontaa yhä erityistätukea tarvitsevien lasten perheiden tilannetta.
Tiedottaminen on huonoa täällä kunnassa.
Tuulivoiman voimakas harkinta kuntamme.
Lisää edullisia/ilmaisia mahdollisuuksia perheiden yhteiseen liikkumiseen tai tekemisiin. Esim kirjastosta lainattavat suunnistusrastikassit
Vuosia kestävät tuulivoimasuunnitelmat .
Perusmaksut käyttövesi+jätevesi!!
En osaa sanoa
Palvelut päin honkia
en osaa sanoa
Lääkäripalvelut huonot, supistetaan kaikkia palveluja

Ei perehdytä tarpeeksi ihmisten hyvinvointiin
En osaa sanoa.
tori, vaatekaupa
tori puuttuu, palveluasuntoja lisää
Vähän harrastusmahdollisuuksia nuorille
Julkinen liikenne
Teollisuudessa
Ässän ja kunnantalon tontit tyhjinä. ArjenAskeleen toiminta kärsinyt.
Liikenne hyvä talvella, kesällä huono. Paliliikennettä useammin. Tieverkosto huonoa.
Monet palvelut siirtyvät lisälmeen, päätöksenteko on melko kirkonkylä keskeistä, eikä taajaman ulkopuolella asuvia huomioida yhtä hyvin.
Harvoin on auki mitään terveyspalveluja
Huonot sivutiet, huonot julkiset yhteydet
Kulkuyhteydet huonot. Linja-autot ei kulje lisälmeen.
Julkinen liikenne huono. Tieverkosto huono paikoitellen.
Liian vähän palveluja, vaate ja kenkäkauppa
Koululaitoksessa olisi parantamisen varaa!
Joka paikassa kulkuyhteydet huonot
Terveyspalvelut hammashoito retuperällä. Tiet huonoja syrjäkylillä, jos on tekohampaat niin tippuvat auton lattialle niin huonosti tiet hoidettu.
Se on myös tosi hyvä!
Terveyspalvelut. Muut palvelut.
En osaa sanoa. Ei kai mitenkään.
Terveyskeskuksen ajat usein venyy jopa tunneilla.
Terveyskeskuksessa aivan liian vähän hoitajia ja [REDACTED] Varatulle ajallekin pääsee harvoin ajallaan. Vanhusten hoitoa tulisi tehostaa.
Terveyskeskuksella on aina ajat myöhässä.
Pitkäaikais työttömien ja yli 50v työllistäminen.

Kysymys: Millaisia tavoitteita, painopisteitä tai kehitettävää Sonkajärven kunnan tulisi ottaa huomioon hyvinvointisuunnitelman laadinnassa vuosille 2026-2029 liittyen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseen? Vastaukset:

Oma lääkäri kunnalle joka paikalla ma-pe
Koirapuisto.
Terveyspalvelut säilytettävä Sonkajärvi, yli 65 vuotiaille jonkinlainen ilmainen terveystarkastus ja infoo enempi liikunnannasta
Pitäkää kynsin hampain kiinni omasta lääkäristä, laboratorista ja toimivasta terveyskeskuksesta. Yrittäkää parantaa hammaslääkäriin pääsyä ja lyhentämään jonoja. Suun terveys on tärkeää. Ikäihmisille ja huonosti liikkuville palveluja kotiin.
Koululaisten hyvinvointi tärkeä. Ikääntyneiden tukeminen yhdessä eri järjestöjen kanssa. Hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen kanssa toimii.
Vanhukset sairaat
Ympäristölupa kaikille tuulivoimaloille.
Enemmän panostusta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ohjattua liikuntaa kaikenikäisille ympäri vuoden ja ensilumenlatu käyttökuntoon.
Vanhuksien sosiaaliset mahdollisuudet päästä ikäistensä seuraan. Esim. päivä keskuksat ja leirit.
Meille ikäihmisille +70 oma neuvola johon kutsutaan. Kartoitetaan myös mahdolliset avuntarpeen kotikäynneet ja virikkeitä lisää myös kotiin.
Meille ikäihmisille +70 oma neuvola johon kutsutaan. Kartoitetaan myös mahdolliset avuntarpeen kotikäynneet ja virikkeitä lisää myös kotiin.
Tuulivoimarakentaminen ei saa vaarantaa kenenkään turvallisuudentunnetta. Tähän liittyy mm. näkymät asumisesta Sonkajärvellä - voiko täällä asua turvallisesti luonnonrauhassa vai ajetaanko hankkeet läpi välittämättä ihmisistä.
Turvallisuus, lääkäri/terveyspalvelut saataville, Lapset ja nuoret Työntekijöiden tasavertaisuus,
Varmistaa että koulumme ja päiväkodit ovat pienille turvallisiksi paikkoja ja opetus laadukasta. Pitämällä huolta että kuntouttava ja ennalta ehkäisevään työhön ja kuntoutukseen kuten Pysäkki ja Arjen Askeleen toimintaa tuetaan, sillä ennalta ehkäisy on halvempaa kuin esimerkiksi psykiatrian osastohoito.
Seniorit, joita kunnassa paljon
Vanhukset omaishoitajat
Voisiko jonkinlainen avantosauna tulla tänne? Lisäisi yhteisöllisyyttä, saunavuoroja voisi olla muutamana päivänä viikossa talvella. Joillekin iäkkäämmille tämä voisi tuoda mahdollisuuksia kohdata ihmisiä. Saunaa voisi olla mahdollista myös vuokrata työhyvinvointiin tai kaveriporukalle. Lisäksi lapsiperheille voisi olla jokin liikunnallinen tapahtuma, uudella urheilukentällä ehkäpä?
Pitäisi kohdella kaikkia asukkaita tasapuolisesti mm. tuulivoimarakentamisessa.
Huomioida ja tukea kolmatta sektoria terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.
Liikunta paikkoja lisää.
Myös koulussa enempi kiusaamista puheeksi

Terveyskeskus ja laboratorio pitäis saada säilytettyä kylällä!
Paluu entiseen kaikki olisi kunnan alueella. Eikä isoja alueita. Maaseudut jätetään muutenkin kaiken ulkopuolelle.
Ehkäisevä päihdetyö. Kokoaikainen liikunnanohjaaja tms.
Yli 60v terveys/lääkäri tarkistus ja työkyvyn kartoitus
Terveyskeskukseen enemmän selkeyttä ja enemmän hoitajia.
Terveyskeskukselle enemmän osaavia työntekijöitä ja vanhuksille virikkeitä.
Kannattaa panostaa terveydenhuoltoon ja huomioida nuoret että vanhukset hankkeissa
En osaa sanoa.
Päästä hammaspalveluihin ja lääkärin palvelut
En tiedä 😊
Hammashoito aikuisille kuntoon
Huomioitaisiin paremmin nuoria, saatat kysyä, että miksi? No että meidän kunnan nuorillakin olisi hyvä olla
Terveyskeskuksen täällä tulee olla tärkeä prioriteetti jatkossakin!
Terveyspalveluja enemmän
Taistella lisälmen yöpäivystyksen lopettamista vastaan jos vielä mahdollista. Matalan kynnyksen liikuntaryhmiä.
Uimahalli puuttuu.
Paljon terveysasioita
Pitäkää kiinni hyvinvointipalveluista
Lääkäreitä enemmän. Tiet kuntoon.
Salin laitteiden hankinta ja uusiminen. Nuorten toimien parantaminen esim. Kasperin ja Arjenaskel.
Yksityinen hammashoitaja tai kunnallinen
Sellainen liikenne että kaikilla olisi mahdollisuus käydä kylällä kaupassa.
huomioi enemmän nuoria ja nuoria aikuisia, koska osa ei saa ihan riittävästi huomiota!
Enemmän vapaa-ajan tekemistä nuorille
ehkä lisää harrastusmahdollisuuksia
Ei tule mieleen. Asiat tältä osin melko hyvin.
Mielenterveyteen sairauksiin. ikäihmisten hyvinvointiin ja viihtyvyyteen.
Palvelut paremaksil
en osaa sanoa.
Palvelut paremaksil
Lapset ja vanhukset – heidän hyvinvointia uhkaa hallituksen ”tappomeininki”.

Hyvinvointikyselyn vastausten perusteella 53 % vastaajista kokee, että Sonkajärvellä hyvinvoinnin edistäminen ja elämänhallinnan tukeminen toteutuu hyvin tai erittäin hyvin ja 29 % vastaajista kokee näiden asioiden toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti. Osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen 38 % vastaajista kokee toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin ja 35 % vastaajista kokee näiden asioiden toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti.

Kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi esimerkiksi täsmällisempi tiedottaminen eri vaikuttamismahdollisuuksista auttaisi ainakin lisäämään tietoa siitä, mitä vaikuttamismahdollisuuksia on jo tällä hetkellä käytettävissä. Lisäksi perusteluissa toivottiin muun muassa kuntalaisiltoja enemmän. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia voisi edistää lisäämällä etäyhteydellä osallistumisen mahdollisuutta muun muassa kuntalaisiltoihin.

Kyselyyn vastanneista 84 % kokee Sonkajärvellä omaehtoisen harrastamisen toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin ja vain 11 % vastaajista kokee omaehtoisen harrastamisen toteutuvan huonosti. Kukaan vastaajista ei kokenut sen toteutuvan erittäin huonosti. Myöskään kukaan vastaajista ei kokenut, että turvallisuus ja saavutettavuus toteutuisi Sonkajärvellä erittäin huonosti. Vastaajista 21 % kokee, että turvallisuus ja saavutettavuus toteutuu Sonkajärvellä huonosti ja yhteensä 62 % vastaajista vastasi niiden toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin.